

COLOCVIU STRATEGIC

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I”
CENTRUL DE STUDII STRATEGICE DE APĂRARE ȘI SECURITATE

Nr. 4
2009

FORME ȘI PROCEDEE DE ACȚIUNE PE TIMPUL STĂRII POSTCONFLICT

*Locotenent-colonel Ion PÎRGULESCU
Colonel (r.) prof. univ. dr. Lucian STĂNCILĂ*

CONCLUZII:

- *În funcție de caracteristicile generale ale situației, a celor locale din zona de acțiune a forțelor și de specificul misiunii primite, executarea acțiunilor specifice operației militare postconflict se poate face în condițiile nevoii de a folosi forța sau a unor condiții care favorizează acțiunile pașnice (nonviolente).*
- *Pe timpul executării operațiilor militare postconflict, Forța Întrunită Multinațională aplică, în funcție de tipul operației, de mandatul încredințat și de fiecare situație specifică în parte, tehnici și proceduri pentru promovarea consensului și cooperării, control, căutare, percheziție/scotocire, control al mulțimilor, precum și proceduri specifice separării forțelor aflate în conflict.*

Configurațiile structurale simple. Prin combinarea mecanismelor de coordonare, parametrilor de proiectare și factorilor de contingență, specialiștii în domeniu au realizat cinci configurații structurale simple: *structura simplă, structura birocratică mecanică, structura birocratică specializată, structura distribuită și adhocrația.* Caracteristica definitorie pentru fiecare din aceste structuri este dată de unul din cele cinci mecanisme de coordonare. De exemplu, în cazul unei structuri simple, mecanismul principal de coordonare este conducerea directă,

coordonarea dintre personal fiind controlată, în mare măsură, de manager. Pentru structura birocratică mecanică, standardizarea proceselor de muncă este cel mai predominant mecanism pentru realizarea coordonării dintre personal și elementele constitutive ale structurii, și așa mai departe pentru fiecare dintre structuri.

Operațiile militare postconflict prevăd fie desfășurarea activităților proprii conform scenariului, fie întrebuințarea procedeelor pentru executarea activităților specifice altor situații operative. Având în vedere caracterul special al

acestui gen de operații și tipologia diferită a acestora, apreciem că formele și procedeele utilizate îmbracă aspecte specifice față de cele uzitate în acțiunile de luptă clasice.

De regulă, operațiile militare postconflict se desfășoară în sprijinul păcii și pentru rezolvarea unor situații conflictuale și de criză, iar tehnicile și procedurile folosite sunt puternic influențate de deciziile politice.

În conținutul Doctrinei pentru operații întrunite multinaționale este specificat faptul că procedurile standard de acțiune în cadrul operațiilor militare postconflict sunt: observarea; patrularea; punctele de control; ancheta; medierea; escorta și paza; demonstrația de forță; negocierea diplomatică; bunele oficii; desfășurarea preventivă de forțe; interpunerea și separarea forțelor; demilitarizarea, dezarmarea și controlul armamentelor¹.

În general, activitățile specifice unei operații militare postconflict vizează controlul respectării acordurilor stabilite sau în curs de perfecționare între părțile beligerante, precum și asistența, sprijinul și protecția comunităților implicate într-o situație de conflict.

Observarea este unul din procedeele tradiționale în operațiile militare postconflict desfășurate sub conducerea ONU. Aceasta se execută, în varianta clasică, prin realizarea posturilor de observare care trebuie bine delimitate, marcate vizibil cu însemnele „UN” și ale forței multinaționale întrunite constituită pentru misiune, pentru a fi vizibile, inclusiv din aer. Arborarea drapelului ONU este obligatorie. Fiecare post trebuie să asigure protecția observatorilor (de regulă, ofițerilor neînarmați) și să fie dotat cu mijloace de telecomunicații, sisteme de detecție și senzori acustici și optici.

Activitatea de observare și supraveghere vizează verificarea respectării acordurilor semnate de către părțile beligerante și are ca misiuni: supravegherea respectării liniilor de încetare a focului; trasarea liniilor de demarcație și supravegherea lor; observarea manevrei de forțe și mijloace; supravegherea și asigurarea interzicerii traficului cu armament, sau retragerea armamentului în zonele stabilite etc.

Aceste misiuni se execută în special atunci când mandatul stabilește:

- supravegherea respectării prevederilor de încetare a focului, precum și a liniilor de încetare a focului, de demarcație sau prevăzute în cadrul armistițiului;
- realizarea zonelor de impunere sau demilitarizare;
- supravegherea respectării acordurilor privind controlul sau limitarea armamentului în anumite zone;
- supravegherea desfășurării unităților militare și a realizării lucrărilor de interes militar;
- supravegherea granițelor și/sau zonelor de frontieră în scopul identificării și interzicerii infiltrării teroriștilor și unităților luptătoare sau împiedicării transportului armelor și materialelor de interes „belic”;
- supravegherea retragerii forțelor militare din anumite zone și separării forțelor militare opuse;
- gestionarea și supravegherea deplasării populației civile între teritoriile separate prin zone de interpunere sau între țările aflate în conflict;
- supravegherea operațiilor de mutare de pe un teritoriu și a ocupării acestuia de către forțele militare opuse;
- protecția zonelor ocupate de refugiați;
- supravegherea alegerilor desfășurate în zone cu grad înalt de risc².

Supravegherea respectării prevederilor de încetare a focului și a liniilor de demarcație corespunzătoare presupune realizarea unei rețele de control alcătuite din baze, posturi de observare și întrebuintarea unor patrule în scopul asigurării unei inspecții frecvente a liniilor sau zonelor încredințate și menținerii unei legături continue cu părțile beligerante.

În cadrul unei operații militare postconflict, unui contingent îi poate reveni supravegherea spațiului de-a lungul unei întregi linii de încetare a focului sau de demarcație, sau numai a unei părți din spațiul respectiv. În cadrul sectorului de acțiune, configurația dispozitivului poate avea diferite variante în funcție de misiunea primită, situația politico-militară, forțele la dispoziție,

Locotenent-colonelul Ion PÎRGULESCU este doctorand în științe militare al Universității Naționale „Carol I”.

Colonelul (r) dr. Lucian STĂNCILĂ este profesor universitar în cadrul Universității Naționale de Apărare „Carol I”.

configurația terenului, amploarea sectorului de acțiune, existența și cantitatea de drumuri care străbat întregul sector.

În principiu, dispozitivul adoptat pentru supravegherea încetării focului și a liniilor de demarcație ar trebui să cuprindă următoarele elemente: bază; posturi de observare permanente; posturi de observare temporare; puncte de control permanente; puncte de control mobile; patrulare; subunitate de reacție rapidă; rezervă.

Baza este o structură permanentă, deținută de către personal înarmat, din care pleacă elementele destinate diferitelor sarcini operative.

Posturile de observare permanente sunt locuri ocupate permanent și din care personalul, de regulă, neînarmat, desfășoară activitățile de observare. Acestea se pot afla în apropierea unei granițe, în proximitatea liniei de încetare a focului, în apropierea direcțiilor favorabile infiltrării, în apropierea sau în interiorul localităților sau pe pozițiile dominate. Posturile de observare temporare sunt structuri sau poziții activate sporadic, de regulă numai pe timpul zilei, pentru a integra structurile permanente. Ele pot fi activate de către personalul specific sau de către o patrulă.

Punctele de control permanente sunt structuri militare ce desfășoară misiunea permanent, în scopul supravegherii anumitor tronsoane de drumuri de acces în anumite zone de tranzit prin liniile de demarcație.

Punctele de control mobile sunt elemente temporare desfășurate prin surprindere de-a lungul unor tronsoane de drumuri atunci când nu este posibil să se controleze permanent toate drumurile de acces la o anumită zonă.

Patrurile au misiunea de a supraveghea tot sectorul, de a împiedica infiltrări și a garanta siguranța populației prin: supravegherea zonelor care nu pot fi controlate de către structurile statice ale dispozitivului; executarea anchetei; activitatea informațională; menținerea libertății de mișcare în sectorul încredințat, conform prevederilor mandatului.

Subunitatea de reacție rapidă are rolul de a interveni în întreaga zonă de responsabilitate, în scopul rezolvării oricărei situații.

Rezerva se constituie pentru rezolvarea situațiilor de urgență sau neprevăzute în cadrul întregului dispozitiv.

Supravegherea respectării acordurilor privind controlul sau limitarea armamentului în anumite zone se desfășoară în cadrul unui armistițiu, răgaz sau „încetare a focului” și, de obicei, este numai o parte a unui întreg mandat. Activitatea constă în identificarea unor arii în care sunt prevăzute limitări ale întrebuintării armamentelor, definirea limitelor impuse în ariile respective, descrierea categoriilor și cantităților de armament care nu au voie să fie mutate în aceste zone, procedurile de inspecție³.

O importanță deosebită o are redactarea mapelor actualizate care definesc clar ariile unde sunt valabile limitările și dislocarea precisă a unităților și armamentelor respective.

Gestionarea și supravegherea deplasării populației civile sau ostaticilor între teritoriile separate este una dintre cele mai complicate misiuni din punct de vedere al controlului, procedurilor și timpului de realizare. În cadrul acestei misiuni, mandatul trebuie planificat luând în considerare, în special aspectele legale, sanitare și umanitare. Forțele participante la astfel de misiuni trebuie să garanteze o legătură permanentă cu părțile în conflict, astfel încât să poată rezolva la timp problemele care se pot declanșa. Dacă părțile nu colaborează cu forțele participante la operații postconflict, deplasarea populației civile prin anumite zone sau culoare se desfășoară într-un context ostil. În aceste cazuri, contingentele participante la astfel de misiuni trebuie să organizeze un culoar de siguranță între zonele ostile, în scopul prevenirii amenințărilor împotriva persoanelor care trec prin el.

Amenințarea poate consta într-o acțiune directă desfășurată de către forțele beligerante sau o acțiune de foc indirectă executată de la o anumită distanță. În scopul contracarării unor astfel de amenințări, forțele inamice trebuie cercetate, identificate și angajate departe de obiectivele probabile, astfel încât să nu aibă posibilitatea de a se apropia de itinerarele de deplasare.

Dispozitivul adoptat în asemenea misiuni trebuie să permită combinarea acțiunii de pândă și de lovire la o distanță îndepărtată de obiectivele probabile, cu activitățile de supraveghere în zonele cele mai apropiate și cu întrebuintarea forțelor și a focului.

Având în vedere că unitățile care acționează în zonele externe culoarului au roluri diferite față de cele întrebunțate în interiorul acestuia, în scopul facilitării coordonării și îndeplinirii misiunii, se consideră că ar fi indicat ca forțele proprii să fie repartizate în două sectoare externe laterale și unul intern față de culoar⁴. De asemenea, în cazul în care există vreo amenințare cu foc indirect din afara acestor sectoare, se vor mai organiza două fâșii laterale, ale căror lățimi vor fi stabilite pe baza bății pieselor de artilerie inamice. În aceste fâșii se va executa o misiune de control și supraveghere, în mod deosebit cu mijloace aeriene și, uneori, chiar cu unități aeromobile, responsabilitatea acestor două fâșii revenind comandantului întregii operații.

Forțele întrebunțate în supravegherea unui sector extern trebuie să împiedice orice pătrundere a forțelor ostile și, eventual, să le nimicească pe cele pătrunse. În acest scop trebuie integrate acțiunile elementelor statice cu cele ale elementelor mobile.

Forțele întrebunțate în controlul sectorului intern trebuie să asigure protecția itinerarului împotriva amenințărilor directe și indirecte. De aceea, trebuie să integreze o intensă activitate de observare, precum și controlul pozițiilor potrivite executării ambuscadelor de-a lungul itinerarului prin intervențiile decisive ale patrulelor și prin acțiuni de foc.

Un aspect deosebit care trebuie analizat privește controlul populației civile care locuiește în localitățile din zonă sau care trece prin ele. Personalul care locuiește în zonă trebuie identificat și luat în evidență și trebuie cunoscute activitățile desfășurate de către acesta (tipul de activitate, locul de muncă, programul, itinerarele de deplasare). De asemenea, trebuie desfășurate activități specifice pentru verificarea credibilității acestuia, iar în situația în care este semnalată a activitate „anormală” aceasta trebuie verificată în cel mai scurt timp.

Libertatea de mișcare a persoanelor civile poate fi limitată din punct de vedere spațial și temporal, iar din motive bine întemeiate poate fi considerat normal chiar un regim de restricție de circulație.

Realizarea unei zone de interpunere constă în desfășurarea unei „forțe-tampon” între două

forțe înarmate opuse, în scopul descurajării sau prevenirii declanșării ostilităților sau împiedicării reluării luptei între ele. O astfel de acțiune este influențată de:

- caracteristicile morfologice ale terenului care influențează posibilitatea de observare, fie a întregii linii de demarcație, fie a întregii zone demilitarizate;
- posibilitatea de a controla drumurile de acces ale unei zone-tampon;
- cantitatea maximă de forțe la dispoziție și tipul de mijloace care pot fi întrebunțate pe baza prevederilor mandatului;
- raportul de realizat între activitățile care trebuie executate pentru separarea forțelor opuse;
- sprijinul oferit de către țara gazdă (fie la nivel diplomatic, fie la cel operațional), precum și relațiile existente între aceasta și forțele participante la misiune⁵.

O zonă de interpunere este caracterizată de următoarele elemente: linia de încetare a focului; zona-tampon; zona de siguranță; zona de zbor interzis.

Zona-tampon reprezintă fâșia de teren care se întinde de-a lungul liniei de încetare a focului și unde se desfășoară majoritatea forțelor participante la misiune. În această zonă este interzisă prezența forțelor beligerante (uneori chiar a populației civile) și, mai ales, orice activitate a lor. Adâncimea acestui sector se mărește de regulă pe timpul desfășurării operației, dar, la început trebuie să fie de cel puțin 10 – 15 km. În funcție de evoluția operației, poate avea loc o extindere a zonei-tampon și se formează o zonă demilitarizată. În această zonă se pot aplica aceleași limitări valabile în zona tampon sau poate fi admisă prezența unor forțe militare (de exemplu, poliția militară) ale părților beligerante, conform prevederilor mandatului. Adâncimea totală a zonei-tampon și zonei demilitarizate poate ajunge până la 30 – 35 km.

Zona de siguranță pentru armamentul greu reprezintă zona în care este interzisă prezența oricărui armament greu (artilerie, aruncătoare, rachete și artilerie A.A. a cărei adâncime depinde de bătaia maximă a pieselor de artilerie din dotarea forțelor beligerante.

Zona de zbor interzis reprezintă zona unde este interzis zborul oricărui vector aerian al

părților aflate în conflict. Poate coincide cu zona de spațiu aerian care se întinde deasupra întregii zone de interpunere, chiar dacă, de regulă, acoperă toată zona de operații.

Interpunerea poate fi o operație planificată, sau o operație de urgență, concepută în scopul separării părților înarmate.

Patrularea este un procedeu de bază care completează observarea, face legătura cu acest sistem, contribuind la respectarea acordurilor de încetare a focului, interdicțiilor și condiționărilor rezultate din acordul de pace încheiat între foștii beligeranți. Patrularea se execută pe jos, pe autovehicule, precum și cu mijloace aeriene și navale⁶, iar dispozitivele adoptate trebuie să fie flexibile, organizate după principiile luptei, astfel încât să poată evita surprinderea și să facă față situațiilor neprevăzute. De regulă, itinerarele de patrulare trec prin punctele de observare și punctele de control astfel încât să formeze un sistem de supraveghere bine coordonat și pus la punct mai ales în cazul realizării unei zone de separare a forțelor sau a unei zone-tampon.

Punctele de control sunt procedee de acțiune prin care se realizează supravegherea la punctele obligatorii de trecere, având efective de valoare, de regulă, pluton, până la o companie. Controlul se realizează prin alte procedee – cercetare, observare, patrulare – și formează un sistem de supraveghere în zona de separare a forțelor sau în zonele-tampon⁷.

Misiunile curente pe care le poate executa un post de control constau în:

- controlul intrărilor și ieșirilor în zona-tampon sau peste linia de separație;
- limitarea sau interzicerea traficului de armament și tehnică de luptă, droguri sau produse de contrabandă;
- controlul refugiaților și convoaielor umanitare.

Personalul din posturile de control poate percheziționa sau aresta persoane suspecte sau care au încălcat legile sau acordurile.

Ancheta este procedura prin care se stabilesc, la fața locului, faptele / problemele semnalate ca incident sau diferend și se propun metodele și mijloacele ulterioare de rezolvare. Factorii responsabili din cadrul Forței întrunite multinaționale trebuie să folosească ancheta ca

procedeu de verificare și clarificare a unor incidente sau elucidare a împrejurărilor și urmărilor încălcărilor acordurilor de pace. Modul de desfășurare a anchetelor trebuie să se supună exigențelor dreptului internațional (art. 90 al Protocolului I din 1977 de la Geneva).

Escorta și paza sunt proceduri folosite în operațiile militare postconflict pentru protecția convoaielor de aprovizionare, a celor umanitare, a comandanților sau personalităților militare și civile din teatrul de operații.

Demonstrația de forță constă în planificarea și executarea unor acțiuni (manevre de forțe și mijloace, trageri de luptă, exerciții și aplicații) în apropierea zonei de conflict, în scopul descurajării combatanților și ușurării deschiderii drumului către negocieri a părților aflate în conflict.

Negocierea diplomatică este mai mult un instrument al dreptului internațional decât un procedeu, dar, luând în considerare scopurile pe care le atinge, majoritatea literaturii de specialitate o consideră un procedeu al operațiilor militare postconflict. În teatrul de operații, la nivel strategic și operațional, negocierea se execută în cadrul Comisiilor Întrunite care funcționează pe lângă Comandamentul Forței întrunite multinaționale. Aceste comisii sunt prezidate de comandantul forței și Înaltul Reprezentant ONU în teatru, la care participă reprezentanții de rang înalt ai părților aflate în conflict.⁸

Tehnica negocierii presupune o pregătire deosebită și se execută numai de către specialiști.

Bunele oficii reprezintă o intervenție amicală a unui terț între părțile aflate în conflict, în scopul restabilirii unui contact direct.

Desfășurarea preventivă de forțe este o procedură care se folosește în scopul descurajării și, în primul rând, pentru a preveni reapariția unui conflict care pare iminent. Prin folosirea acestei proceduri se pot împiedica nu numai atacurile din afara frontierei, dar și izbucnirea ostilităților din interior.

Desfășurarea preventivă de forțe are rolul de a crea o zonă demilitarizată, iar prin prezența activă (exerciții de pregătire, patrulare, observare), acționează ca un mecanism de reacție rapidă și factor descurajant (politic, militar, moral) pentru cei care ar dori escaladarea

conflictului.

Interpunerea și separarea forțelor este o procedură complexă, care presupune multă fermitate din partea Forței întrunite multi-naționale, pentru a realiza dezangajarea forțelor aflate în conflict, prin crearea unor zone neutre. Complexitatea procedurii este dată și de faptul că ea se derulează într-un moment sensibil, al încetării focului, în care armistițiul este destul de fragil și acceptul beligeranților este incert.

Demobilizarea, dezarmarea și controlul armamentelor este un procedeu care presupune demobilizarea combatanților, dezarmarea și colectarea armamentului, verificarea și distrugerea muniției și explozibilului, monitorizarea

reconversiei și reintegrării combatanților în societatea civilă.

Aceste procedee de acțiune sunt doar câteva dintre cele mai importante, folosite în operațiile militare postconflict, ele putând fi utilizate în diferite combinații și cu particularități diferite.

Forța stabilită pentru operații militare postconflict trebuie să fie credibilă, făcând evidentă capacitatea sa de a-și îndeplini misiunea în orice condiții. Ea trebuie să fie în măsură să descurajeze acțiunile părților în conflict prin simpla prezență fizică în punctele probabile de manifestare a violențelor sau, când situația impune, să intervină pentru reinstaurarea ordinii și liniștii în zonă.

¹ Cf. **Doctrina pentru operațiile întrunite multi-naționale**, București, 2001, art. 146 – 159.

² Cf. Eugen CICAN, **Operațiile de stabilitate**, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2003, p. 99.

³ Ibidem, p. 102.

⁴ Idem.

⁵ Ibidem, p. 105.

⁶ Cf. **Doctrina pentru operațiile întrunite multi-naționale**, București, 2001, art. 148.

⁷ Ibidem, art. 149.

PROPUNERI:

- **Completarea Doctrinei Operațiilor Forțelor Terestre și a Manualului de Tactică Generală a Forțelor Terestre cu prevederi care să expliciteze mai pe larg problematica etapei postconflict și a operațiilor militare postconflict, întregind astfel prevederile existente, în prezent, în legătură cu operațiile de stabilitate și operațiile de sprijin.**
- **Aprofundarea din punct de vedere doctrinar și al acțiunii practice a problematicii reconstrucției postconflict în condițiile menținerii în teatrul de operații a pericolului acțiunilor forțelor ostile și ale elementelor teroriste. În opinia noastră, rolul structurilor armatei ar trebui regândit pentru astfel de misiuni, întrucât specificul acestora conduce mai degrabă la ideea nevoii de forțe de ordine decât de structuri militare cu o dotare și pregătire neadecvate.**

COLOCVIU STRATEGIC este o publicație a Centrului de Studii Strategice de Apărare și Securitate ce include rezumate ale temelor de cercetare științifică, conferințelor, simpoziunilor, seminariilor, meselor rotunde, opinii și puncte de vedere ale unor personalități de marcă din armată și societate, din țară și străinătate, implicate în cercetarea științifică din domeniul securității.

Publicație realizată cu sprijinul Editurii și Tipografiei
Universității Naționale de Apărare „Carol I”
Tehnoredactare computerizată: Mirela ATANASIU
Supliment al revistei **IMPACT STRATEGIC**
ISSN: 1582-6511; B: 0162/1175/2009

Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate
Șos. Panduri, nr. 68-72, Sector 5, București
Telefon: 021.319.56.04, Fax 021.319.55.93
e-mail: cssas@unap.ro
<http://cssas.unap.ro>